

Doplňky k pojmu chaos

V přednášce „Symboly a znamení jako účinky chaosu“ (9. 10. 190 Mníchov) podal R. Steiner výklad týkající se účinků, které mají symboly a znamení na hlavicích sloupů umístěných v tehdejší kongresové sále v Mnichově.* Tato přednáška by mohla být mimořádně důležitým příspěvkem k našemu tématu. Náš výklad se tím více vyjasní a prohloubí, ale protože oblast, o které pojednává, je mnohem širší, budeme z přednášky citovat jen výtah, který souvisí s naší problematikou.

„Hlavní námět naší dnešní úvahy má tvořit to, co se nazývá jiné nem, vypůjčeným ze starých dob: *chaos*... Víte, že chaosu se týká ne jen podivuhodný řecký mýtus a báj, která říká, že nejstarší bohové, tedy nejstarší duchovní bytosti, se zrodili z chaosu, ale víte také, že mýty a báje jiných národů tento chaos znají pod různými jmény. Neboť, co jiného než chaos je nakonec ona zející propast severogermánuké pověsti ‚Ginnungagab‘, z níž na jedné straně vzniká chladný Niflheim nebo Nebelheim a na druhé straně žhavý Muspelheim? A na co jiného poukazuje samotný začátek naší Bible? (...)

Představte si bezvětrí - nikdo nic nemluví. A nyní si opět představte, že se začne mluvit. Všechny vzduch se dá tímto mluvením do pravidelného pohybu a forma každého slova se vytváří ve vzduchu - tíše, aniž bychom si toho všimli. A pak si představte nekonečně rozšířený prostor, který není prázdné abstraktum, a do něj zaznívající Boží Slovo: celý prostor je utvářen podle slov, jež vyslovuje Božství. ... To bylo na počátku. V prostoru zaznělo Slovo a vznikl zprvu duchovní svět, chaos, tyto z prostoru se vyvíjející mlžné útvary, který nejprve matně ukazovaly, co má být později utvořeno. Nyní slyšíme slova Bible: chaos - tento vyvíjející se mlžný útvar Země - byl ještě pustý a neuspořádaný, a Duch Boží působil, spřádal, hloubaje nad hlubinou... Zde máme právě okamžik vzniku: to je ten chaos.

* R. Steiner: *Okultní pečete a znamení*, GA 284, KA 12, Fabula, Hranice 2000 (pozn. vyd.)

Působení chaosu

Chaos však nepůsobí jen na začátku vývoje světa, ale působí dále. Existuje i nyní. To, co nás i teď uvádí za nebesa i do všedního života, to je poznání, že chaos existuje ještě i dnes, že stejně jako harmonické nebe, jako již krásně utvořené světy, je kolem nás ještě i chaos. Vše jím je proniknuto, prostoupeno. Je to první prapůvodní utváření. Polinu se narušilo, vytvořila se semena* a formovaly se světy až do jejich dnešní dokonalosti.

Ale podobně, jako když máte množství plynu a jednu jeho část zchladíte, takže mezi jednotlivými částmi plyn ještě zůstane a působí dále, tak zůstala i část prapůvodního Ducha; proto chaos působí dále a přežívá s naším světem. Nyní je vše ještě prostoupeno chaosem, každý kámen, každá bytost; vy sami jste prostoupeni a proniknuti chaosem. Chaosem jsou prostoupeny nejen entity venku ve smyslovém světě, ale také vaše duše a duch jsou prostoupeny chaosem. Tak jak zde člověk existuje, i jeho duše a jeho duch mají podíl na tom, co zbylo z chaosu. Z chaosu se vyčlenila jenom část. Chaos je přítomen kolem nás. Působí ve všech bytostech a je současně základem nepřetržité, stále působící plodnosti.

Vidíte, že působení chaosu se objevuje tam, kde se nacházejí odpadní produkty např. zvířecího organismu. Tyto odpadní produkty jsou věci, zdánlivě (určené) ke zničení, ale zvířecí vyloučené zbytky, které zemědělec vynesou na pole jako hnůj, dodají zemi novou plodnost. ...† Chaos působí v hnoji, ve všem vyvrženém, a bez toho, že v určité chvíli přimísíte do kosmu chaos, není nikdy možný další vývoj...

* O zde zmíněném pojmu „semena“ bylo dříve řečeno: **„Pojem prostoru, který je nekonečně bohatý na semena, neboť neviditelným způsobem obsahuje semena všech věcí... Prostor se nám tak stává živoucím, stává se semenem toho, co je rozprostřeno ve světě...“** (pozn. aut.)

† R. Steiner, *Zemědělský kurz*, GA 327, PRO-BIO, Šumperk 1998 (pozn. vyd.)

Vznik geniality

Kosmos nastává např. tehdy, když po působení Goetha, Schillera, Lessinga, Herdera a Schellinga v Německu přijde školomet a začne opakovat nádherné myšlenky a veškerou Goethovu či Schillerovu krásu Školomet by nemohl předávat nic, co by tu dříve nebylo přítomnu díky příčinám, které byly položeny. Nebo vezměme si člověka z nějaké jiné oblasti. Opírá se zcela o to, co se postupně vytvořilo.

V případě génia tomu tak není. Génieus působí z chaosu a je něčím tak zvláštním proto, že do lidské duše vchází nová jiskra. Vznikají a působí sobí nové prvky, nové pojmy. *V géniovi se snoubí kosmos s chaosem.* Žádný pokrok by se neuskutečnil, kdyby zde byly jen vnější příčiny, kdyby se tyto příčiny opět nemísily s chaosem. Genialita vzniká tím, že všechny dříve působící zákony jsou vrženy zpět do chaosu, a působením génia vzniká něco, co sem přichází z jiných světů, co není převzato z dřívějšíka, ale je to nové. V každém okamžiku se svět musí opět stávat chaosem.

Spojení minulosti a přítomnosti je sňatkem kosmu s chaosem. Od tud přicházejí ony hluboké, významné vjemy, které měl dávný člověk a které má badatel v tajné vědě, když se jen vysloví jméno chaos. Pro toho, kdo to neumí vnímat, je chaos něčím, co je zmatené, nejasné, stejně jako jsou myšlenky génia pro většinu lidí zmatené a prázdné. Pocit zmatku a prázdnoty, tedy vnímání způsobem, jímž jsou většinou myšlenky génia vnímány, však mají přítom jen ti lidé, kteří se pevně opírají o to, co působí z minulosti. *Něco nového může povstat jen z chaosu, který se s námi musí správně spojit,* když chceme něčím přispět k dalšímu vývoji lidstva. Proto je důležité poznání budoucího uspořádání lidstva, které z chaosu vejde do smyslového kosmu.

Něco nového může vzniknout jen tím, že naše city budou vyrvány ze starých souvislostí a vytvoří nové souvislosti. *Nesmíme je ale vyrvat nezřízeně, jinak roztrháme sebe sama.* * Ale sjednocovat se sami se sebou budeme moci jen tehdy, když to, co necháme působit na své city, vezmeme z duchovního světa, z chaosu.

* G. Kuhlewind: *Od normálního ke zdravému vědomí*, Fabula, Hranice 2009 (pozn. vyd.)

At' to již Řekové nazývali chaosem, at' nám to líčí Bible způsobem, jak jsme viděli, nebo at' indická filozofie mluví o akáši: je to stále totéž, co nám z tajných škol připomíná, že to, co bylo na počátku, působí nadále po všechny časy...“ (GA 284, 285)

Max

Hoffmeister